

ירמיהו פרק י"א

הפרק פותח בדיווח פרוטוקולי על דבר נבואה שהוטלה על ירמיהו, לשאתה בפני העם. ירמיהו מכונה בשמו כאילו מדבר מישהו מן הצד.

”הַדְּבַר אֲשֶׁר הָיָה אֶל-יְרֵמְיָהוּ, מֵאֵת ה' לֵאמֹר:”

יכול להיות כי כך נרשמו הנבואות בידי הסופר של הנביא, שהיה מופקד על דיווח מילולי.

ברוך בן נריה, זה שמו של החכם שליווה את ירמיהו, בשליחותו הנבואית. הוא נמנה על משפחת כוהנים מענתות. ושימש את ירמיהו כסופר וכחבר לדעות הפוליטיות. וככל הנראה, היה גם התלמיד של ירמיהו. חז"ל מייחסים לו עוד שלושה ספרים חיצוניים.

1

תוכן הנבואה שלנו היה להזכיר לעם שהוא חתם כצד על הסכם, על ברית, עם ה' בורא עולם, א-להיו.

קהל שומעיו הנוכחי של הנביא הם "איש יהודה ויושבי ירושלים." הם מואשמים בכך שהפרו את חלקם בברית, שנחתמה עוד בימי אבות העם, בעת יציאת מצריים, ההיסטורית. ההתחייבויות עברו לדורות הבאים והאחריות, מהיותם צד בברית, נפלה על שכמם. גם הזכויות עברו בירושה ולכן הארץ המובטחת עומדת להם למורשה. זכויותיהם תלויות בחובותיהם:

”וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם, כֹּה-אָמַר ה' אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל: אָרוּר הָאִישׁ--אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע, אֶת-דְּבָרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת. י אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם בַּיּוֹם הוֹצִיאִי-אוֹתָם מֵאֶרֶץ-מִצְרַיִם מִכּוּר הַבְּרָזָל לֵאמֹר, שְׁמָעוּ בְּקוֹלִי וְעֲשִׂיתֶם אוֹתָם, כָּל

אֲשֶׁר-אֲצוּה אֶתְכֶם; וְהֵייתֶם לִי, לְעַם, וְאֲנֹכִי, אֶהְיֶה לְכֶם
לֹא-לֵהִים. ^ה לְמַעַן הִקִּים אֶת-הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר-נִשְׁבַּעְתִּי
לְאֲבוֹתֵיכֶם, לָתֵת לָהֶם אֶרֶץ זָבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ--כִּיֹּם הִזָּה; " ,
מכיוון שנוסח הנבואה הוא דברים שעל הנביא לומר
לשומעיו, מסיים הסופר בהצהרתו של הנביא "וְאֶעַן וְאָמַר,
אָמֵן ה'."

החלק של הא-ל, בתוכן של הברית, הוא להנחיל לעם את
הארץ המובטחת, ארץ זבת חלב ודבש. וחלקו של העם
הוא לציית לתורת ה' ולמצוותיו.

בהמשך עובר הנביא לדבר בשם עצמו:

" וַיֹּאמֶר ה', אֵלֵי, קְרָא אֶת-כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעָרֵי
יְהוּדָה, וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר: שְׁמְעוּ, אֶת-דְּבָרֵי הַבְּרִית
הַזֹּאת, וְעֲשִׂיתֶם, אוֹתָם. " ^ה וְלֹא שְׁמְעוּ, וְלֹא-הִטּוּ אֶת-
אָזְנָם, וַיִּלְכּוּ, אִישׁ בְּשָׂרֵירוֹת לִבָּם הָרָע; וְאָבִיא עֲלֵיהֶם אֶת-
כָּל-דְּבָרֵי הַבְּרִית-הַזֹּאת, אֲשֶׁר-צִוִּיתִי לַעֲשׂוֹת--וְלֹא עָשׂוּ. "

2

אין הנביא חוזר על הקללה, ארור, שנופלת על מפירי
הברית, אלא מנסח זאת בדרך המובנת יותר לשומעים.
"יֵא לָכֵן, כֹּה אָמַר ה', הִנְנִי מְבִיא אֲלֵיהֶם רָעָה, אֲשֶׁר לֹא-
יִוָּכְלוּ לְצַאת מִמֶּנָּה; וְזָעְקוּ אֵלַי, וְלֹא אֲשָׁמַע אֲלֵיהֶם. ^ב וְהִלְכּוּ
עָרֵי יְהוּדָה, וַיִּשְׁבִּי יְרוּשָׁלַם, וְזָעְקוּ אֶל-הָאֱלֹהִים, אֲשֶׁר הֵם
מְקַטְרִים לָהֶם; וְהוֹשַׁע לֹא-יִוָּשִׁיעוּ לָהֶם, בְּעֵת רָעָתָם. ^ג כִּי
מִסֵּפֶר עָרִיד, הָיוּ אֱלֹהֵיךָ יְהוּדָה; וּמִסֵּפֶר חֻצוֹת יְרוּשָׁלַם,
שְׁמָתָם מְזַבְּחוֹת לַבִּשָׁת--מְזַבְּחוֹת, לְקַטֹּר לַבַּעַל. "

עבודת האלילים שפשתה מאד בעם ישראל גם בכמות וגם
בגיוון, עד כדי כך שהנביא מעיר שמספרם של האלילים
כמספר הערים, זכו גם אלילים רבים לעטר את רחובות

ירושלים כי בכל רחבה הוקם מזבח לעבודת האל המקומי, שבלעג הנביא קורא לו בושת והידוע גם כבעל. יכול להיות שהמילה בושת רק דומה למילה בושה בעברית, כמו שבעל הוא איש של אישה, למדנו זאת מהשם מפיבושת (הוא הנכד של שאול המלך אשר שמו בדברי הימים שונה מבושת למריב בעל).

הנביא ידע שיש לו כוח לדבר סנגוריה על העם החוטא. אך מראש מודיעים לו משמים כי שערי שמים יהיו סגורים בפניו.

” וְאַתָּה, אֵל-תִּתְפַּלֵּל בְּעַד-הָעָם הַזֶּה, וְאַל-תִּשָּׂא בְעָדָם, רָנָה וּתְפִלָּה: כִּי אֵינְנִי שֹׁמֵעַ, בְּעֵת קְרָאִם אֵלַי--בְּעַד רָעָתָם .”

הציווי של השם אל הנביא להימנע מלשאת תפילה על חטאי העם, מראש אומר לו השם, תפילתו לא תתקבל. ברור שלמצב הזה, שנמנע מסנגור לבקש מחילה, הייתה השלכה פוליטית על יחסי העם והמלך שלו. וללא ספק המלך החיובי, ביראת ה' שלו, נתקל בקושי לחנך את העם שנטה לאילים.

החיים השלווים של עם ישראל ניזונים מאמונה בשם מצד העם ומאהבת השם מצידו אל העם. בנימה צינית מבטא ירמיהו את ביקורתו על כך שהעם מתחפש להיות ידי השם.

”מָה לִי יְדֵי בְּבֵיתִי, עֲשׂוֹתָהּ הַמְּזַמְּתָה הָרַבִּים, וּבִשְׂר-קִדְשׁ, יַעֲבְרוּ מֵעַלְיָךְ: כִּי רָעַתְכִי, אֲזַ תַּעֲלֶזְי .” זֵית רַעְנָן יִפֶּה פְּרִי-תֵאֵר, קָרָא ה' שְׂמִיךְ--לְקוֹל הַמוֹלָה גְּדֹלָה, הַצִּית אִשׁ עָלֶיהָ, וְרָעוּ, דְּלִיּוֹתָיו.”

אי אפשר להסכים עם חטאו של העם הממשיך להכעיס את השם עם עבודת האלילים. הנביא משתף אותנו במחזות שהוא עד להם. הוא גם מרמז על זה שהוא נרדף על ידי העם, בהתרעה חמורה, שאם לא יפסיק לנבא כך, הוא שם את נפשו בכפו.

”כֹּה אָמַר ה' עַל-אֲנָשֵׁי עֲנָתוֹת, הַמְּבַקְשִׁים אֶת-נַפְשָׁם, לֵאמֹר: לֹא תִנָּבֵא בְּשֵׁם ה', וְלֹא תָמוּת בְּיַדְנוּ.”

אנשי ענתות, עיר מגוריו של ירמיהו, עיר של כוהנים, חברו עליו להרגו. אבל סופם ביש. ובמשחק מילים אומר דבר השם **”הַבְּחוּרִים, יָמֵתוּ בַחֶרֶב,”**. אנשי ענתות יקבלו את עונשם, בעיתו.

אך בדורנו, ב”ה יש לנו סנגורים כמשה רבנו. אבי הנביאים, העומד ומושה אותנו מתהום המגיפה לישועה ולגאולה.